

ИСЛАМ ДИНИ

(кыскача баян)

Урматтуу окурман, китепчеде келтирилген айрым аят жана дубалар кирилл тамгалары менен жазылгандыктан, алардын арапча окулушуна дал келбей калган учурлары көп кездешет. Ошондуктан, аларды нукура арап тилинде жаттап, тажвид менен окуу важып экендигин эсиңиздерге сала кетмекчибиз.

БИСМИЛЛААХИР РОХМААНИР РОХИЙМ
«Албетте, Алланын алдында кабыл алына турган дин – бир
гана Ислам дини»

ИСЛАМ ДИНИНИН НЕГИЗДЕРИ

Ислам беш түркүктүн үстүнө курулган. Алар:

- 1. Ыйман**
- 2. Намаз**
- 3. Орозо**
- 4. Зекет**
- 5. Хаж**

ЫЙМАН

Жети нерсеге шексиз ишенүү менен адам Ислам (мусулман) катарына кирет.

1. Өтө маанилүү жана өзгөрбөс мыйзамдын негизинде курулган ааламды жана анын ичиндеги ар бири өзүнчө аалам болгон «инсанды» жараткан эзелки жана түбөлүктүү Зат – **Аллага ишенүү.**

Бул көркөм, шайкеш табият ушунчалык мыйзамдуу жана маанилүү кылып жаратылган болуп, анын өзүнөн-өзү, кокусунан жаралып калуусу акылга сыйбай турган уламыш. Дегеле «табият» деген сөз өзү «жаратылган» деген маанини түшүндүрөт. Буга бир мисал:

Жер жүзүндөгү бардык тирүү жаныбарлар кычкылтек менен дем алып, көмүр кычкыл газын бөлүп чыгарат. Мындан тышкары, ичинен күйүүчү кыймылдаткычтуу техникалар, заводдор – булардын баары күйүү үчүн кычкылтек сарпташат. Ар бир адам бир суткада 1,6 кг кычкылтек керектейт. Жердин аба катмары атмосферада болсо, 15 000 000 000 000 000 тонна кычкылтек бар. Мындай абалда окумуштуулардын эсептөөлөрүнө караганда, 300-400 миң жылда кычкылтек акыркы тамчысына чейин калбай түгөнүшү керек эле. Бирок, бул табиятты жаратып, анда жаныбарлардын жашоосун каалаган **Акылман Зат** өсүмдүктөр дүйнөсүн айбанаттар дүйнөсүнө кычкылтек иштеп чыгарып бере турган фабрика кылып жаратты. Өсүмдүктөр абаны булгоочу көмүр кычкыл газын жутуп, 1 жылда 18 миллиард тонна таза кычкылтек иштеп чыгарат. Бул кычкылтектин көлөмү тирүү жаныбарлар жана техникалар сарптаган кычкылтектен бир нече эсеге көптүк кылат.

Я Аллах! Кантип эле өсүмдүктөр кокусунан эле өздөрүнөн-өздөрү кычкылтек иштеп чыгарып калсын?

Өсүмдүктөр кычкылтек менен азыктанып, көмүр кычкыл газын бөлүп чыгарып калышы мүмкүн эле го?

Алардын керектөөчүлөрдүн керегинен ашырып кычкылтек иштеп чыгаруусу да кантип эле кокустук болуп калсын? Эсеп-китептен эч бир кабары жок өсүмдүктөр дүйнөсү керектөөдөн азыраак кычкылтек чыгарып коюшу да мүмкүн эле го? Ошондуктан, шейх Саъдий: «Дарактардын жапжашыл жалбырактары – ар бир акылдууга Кудайды таанытуучу китеп», - деген. Бир нерсе көзгө көрүнбөгөнү үчүн жок деп эсептелбейт. Мисалы, өткөргүчтө электр кубаты бар экендигин анын таасиринен, лампыны күйгүзгөнүнөн билебиз. Абадан дем алган жаныбар көзгө көрүнбөгөн абанын бар экендигин жокко чыгара албайт. Ушул сыңары, инсан көзү менен көрө албай турган Алла Тааланын бар экендигин Анын кудуретинен, жаралган кереметтүү табияттын жана баарынан да укмуштуу керемет адамзаттын бар экендигинен билебиз.

Философ акын Мырза Бедил айтат:

Кудайдын барлыгы чын, кажет жок далилдөөгө

Чырак же шам жагып, болбойт да күндү издөөгө

Табият илимдеринен орточо маалыматка ээ болгон пикири тайыз кээ бир адамдар жаратылыштагы мыйзамдарды, себептерди жана анын акыбеттерин көрүп, анын сырттан башкаруучу күчкө болгон муктаждыгын сезбей калат. Жер өз огунун айланасында айланып, күн жана түн алмашат, күндүн тегерегинде айланганда жыл мезгилдери өзгөрөт – мына ушуларды билип алгандан кийин, пикири тайкы адам шашылып, аны ушундай тартипте жараткан жана ага айлануу кубатын берип жаткан Жаратуучуну жокко чыгара баштайт. Акылы менен жаратылыштын мына ушундай тартип, мыйзам жана ыкмаларда курулуп калганын, иштеп жатканын пикирлеп көрбөйт. Туура, жылуулук кубаты поршендерди кыймылдатып, алар узаткыч (трансмиссия) аркылуу дөңгөлөктөрдү айландырат, бул мыйзамдын негизинде автомобиль жүрө берет. Бирок, күйүүчү зат жана жылуулук, поршень, узаткыч жана дөңгөлөктөрдү мына ушул мыйзамдан пайдалана ала турган тартипте жайгаштырып жасоо үчүн нечендеген конструкторлор баш катырган, тынымсыз эмгектенген; дагы кыймылга келиши жана дайыма иштеши үчүн, аны айдоочу башкарышы керек. Укмуштуудай үлкөн жаратылыш механизмин, өзүнчө бир керемет болгон адамды айтпай эле коёлу, а түгүл, эң майда кумурсканын түзүлүшү да өз жаратылышында азыркы учурдагы эң зор техникадан миң эсе татаалыраак жана таң калыштуу эмеспи?! Кантип эле бардык нерсе өзүнөн-өзү кокусунан же аста-секин өнүгүп ушундай болуп калган деген жалган уламышты сиздин акылыңыз кабыл алат?!

2. Кудай жараткан жаратылыштардын бири болгон, көзгө көрүнбөгөн руханий маклук – ***Периштелердин бар экендигине ишенүү***. Алар Алланын өкүмүн бузбай турган, итааттуу (моюн сунуучу), ибадаттуу

(сыйынуучу) жана өздөрүнө белгиленген тапшырмаларды сөзсүз аткаруучу, Кудайга күнөөкөр болбой турган макулуктар.

3. **Пайгамбарларга ишенүү.** Алла инсандарга туура жолду көрсөтүү үчүн илгерки замандардан бери өздөрүнүн арасынан бирөөнү ортомчулукка тандап келген жана аларга периштелер аркылуу илим жана билимди жеткирген. Алар «расул» же «пайгамбар» деп аталышат. Алардын эң акыркысы 570-632-жылдардын аралыгында жашап, Алла тарабынан тапшырылган сыймыктуу тапшырманы толук өтөгөн Азирети Мухаммад ﷺ

Мухаммад ﷺ акыл жана адепте теңдешсиз, жан дүйнөсү кооз инсан эле. Ал инсандын куттуу-мубарак сөздөрүнөн үзүндүлөр:

«Мен бийик адептерди кемелине (туу чокусуна) жеткирүү үчүн жиберилдим».

«Өзүңө ыраа көргөн нерсени боордошуңа да ыраа көрмөйүнчө чыныгы момун боло албайсың».

«Башка мусулмандар анын тили менен колунан зыян тартпаган адам гана чыныгы мусулман болуп эсептелет».

«Илим үйрөнүү ар бир мусулман эркек жана аял үчүн парз».

«Бешиктен кабырга чейин илим изде!»

4. Алланын периштелери аркылуу пайгамбарларына жиберген **Китептерине ишенүү.** Айрыкча, биздин мугалим пайгамбарыбыз Мухаммад ﷺга берилген **Курани Каримди** Алланын ыйык китеби деп ишенүү.

Курандын негизги бөлүгү Жаратуучунун жаратуучулугун таанытуучу аяттардан турат. Куран жер, асман, күн, ай, тоолор, өсүмдүктөр жана айбанаттарды б.а. сырттан бир өтө акылман күч башкарып тургандыгын көрсөтүүчү кооз жана укмуштуудай үлкөн жаратылышты үйрөнүүгө, жаратылыш жөнүндө пикир жүргүзүүгө үндөйт.

5. **Өлгөндөн кийин кайра тирилүүгө ишенүү.** Албетте, бир тамчы суудан ушунчалык түзүлүшү талаал мүчөлөргө ээ болгон денени жараткан Алла үчүн чирип топуракка айланган денени кайра жаңылоо, рухун (жанын) кайра кайтаруу кыйын эмес жана бул нерсе таң калыштуу да эмес. Мисалга адамдын эң жөнөкөй мүчөсү болгон мурунду алып көрөлү. Бул бир жөнөкөй эт. Бирок, ал кантип жыт сезет, муну дүйнөлүк илимпоздор азыркыга чейин аныктай алган жок. Кала берсе, «жыт өзү эмне?» деген суроо да азыркыга чейин жоопсуз калууда. Адамдын негизги «камыр турушу» болгон бир тамчы сууда эт да, сөөк да жок эле. Андан ар бир мүчөсү миңдеген академик, профессорлордун башын катырып келе жаткан кереметти – адамды жараткан Зат үчүн аны чириген сөөктөрү менен тозуган топурактарынан кайра жасап алуу эч кандай кыйын эмес.

6. Инсандын жашоосу экиге бөлүнөт: а) Сыноо дүйнөсүндөгү кыска өмүрү; б) Жазалоо же сыйлык берүү дүйнөсүндөгү түбөлүктүү өмүрү. Мына ушул **Акырет жашоосуна ишенүү.**

Тозок – кымбат өмүрүн нафсине (көңүл каалоолоруна) кулчулук кылып өткөргөн, жашоонун чыныгы маңызын түшүнө албаган билимсиздердин жазалана турган жери. Инсан туулгандан тартып ар бир мүнөт анын өмүр имаратын бир чекеден урата баштайт жана түгөнүп-бүтүүгө карай жакындаштырат. Өмүрдүн мөөнөтү бүткөндөн кийин, ар канча узун өмүр бир көз ачып жумганча өткөндөй же жарк этип чагылган чагылып кайра өчкөндөй болуп туюлат. Өмүр мөөнөтү инсандын ыктыярына убактылуу берилген өтө чоң пайдалуу нерсе. Акылдуу адамдар шашылып, билимдүүлүк менен бул өмүрдүн үлүшүнөн пайда өндүрүп алышат. Алар кымбат өмүрлөрүн Жаратуучуну таанууга жана сүйүүгө, ак-ниеттүүлүккө жана жакшылыкка, өзүн толук инсан кылып тарбиялоого сарпташат. Алланын ыраазычылыгын табуу үчүн жасалган ар бир жакшылык бекер кетпейт. Алар сыноо мөөнөтүн өтөп барышкандан кийин, өздөрүнөн мурда барып турган амалдарынын соопторуна бейиштерден сарайлар алышат. Наадандар болсо, өмүр үлүшүн маанисиз жыргалга, көңүл кушун кандырууга пайдаланышып, сооп амалдарды аткаруу биякта турсун, ошол өмүр Эсинин алдына куру кол барышат жана кандай жазага өкүм кылынышын күтүүдөн башка чара таба албай турушат.

Бейиш – Алланын кооздолгон мейманканасы, Жаратуучунун ыраазычылыгын издеп, анын буйруктарына, өкүмдөрүнө баш ийүү менен өмүрүн өткөргөн ак көңүл, жакшылыкты каалаган адамдардын түбөлүктүү жашай турган чыныгы мекени. Ага өзүн жаамандыктардан тазалаган таза адамдар гана киргизилет. Жашоо мончосунан өзүн – шайтандан, нафстен жана менменсирөөдөн, кошоматчылык жана жалганчылык кирлеринен – тазалабай чыккан адамдарга бул мейманканага кирүүгө жол жок! Ушул мааниде Алишер Наваий:

Жетик бол сен өзүң, дүйнө үйүндө,
Жакшы эмес кетишиң кайгы-өкүттө
Жарашпайт кир толгон мончодой болуп,
Жетиксиз өтүшүң жалган дүйнөдөн,
- дейт.

Ар бир жакшы-жаман иштин жоопсуз калбашына ишенич менен жашаган адам мүмкүнчүлүгүнүн болушунча жакшылыкка умтулат. Кыялдан өткөн ойго чейин билип турган Алланын азабынан корккон момун жашыруун да жамандык кылууга батына албайт. Ал бирөөгө жамандык кылуудан, бирөөнүн акысына кыянаттык кылуудан, адам өлтүрүү, амалкөйлүк, куулук-шумдук, бузукулук, паракордук, жалганчылык, көрө албастык кылуудан жана жасап жаткан ишин эл көрсүнгө жасоодон коркот. Анткени, анын жашыруун кылган кылмышын

кудуреттүү Зат көрүп турат. Анын жазасынан качып кутулуунун мүмкүнчүлүгү жок!

Жаза күнүнө ишенбеген, Жаратканын тааныбаган наадан өмүрдүн кыскалыгын, өлүмдүн чындыгын тан албайт. Ошондуктан, өлүмдөн мурда жашоодон пайдаланып калууга умтулат. Ага өзүн кыйнап, көңүл каалоолоруна каршылык көрсөтүү маанисиз сезилет. Ал өзүнүн курсагы менен нафсисинин кулуна айланат. Аны шаан-шөөкөттүү жашоо, атак-даңк жана убактылуу мансап кызыктырат. Ошондуктан, ал өзүнүн жеке пайдасы жана мансабынын жолунда ар кандай жамандыктан кайра тартпайт, анын оюнда чөнтөгүнө же өзүнө нарк пайда келтирбей турган ар кандай адамгерчилик, жакшылык жана камкордук маанисиз же курулай сөз болуп туюлат. Көңүлдүн буйругу менен Алланын ыраазычылыгы үчүн өз өмүрүн жөнөкөйлүктө, эмгекти сүйүп, жакшылыкка аракет кылуу менен өткөргөн адамдарга ал шылдың көз менен карайт. Мындай адам башкалардын кадыр-баркын да байлыгы жана мансабына карай белгилейт. Ага пайдасы тийбей турган адамдын таттуу сөзүн да укпайт. Мындай абалда, адамдардан жашыруун колунан келген жамандыгын жасап, нафсин кандырууну гана көздөп, өз жыргалчылыгы үчүн жашаган жаман адам менен бардык мүмкүнчүлүгүн элге пайда келтирүү үчүн сарптаган, өзүн тазалыкка багыттаган адамдардын акыбеттери бирдей болсо, сезимсиз топуракка айланып кете берсе, анда коомдо өзүнүн көңүл каалоосуна каршы чыгуу менен башкаларга жакшылык кылуунун жана азыраак адал нерсеге канааттанып, өзүн арамдан сактоонун кадыры болбой калат. Диний ишенимден сыртта болгон ар кандай таза кулк-мүнөз эч кандай мааниге ээ болбойт жана куру сөз болуп кала берет. Момундун ишениминде ал бекерге жашап жаткан жок, ал кандайдыр бир белгилүү максат үчүн жаратылган. Ал эң улуу максат – Алланын ыраазычылыгына жетүү үчүн, Алла буйругандай кылып, өзүн бул даярдык мөөнөтүндө чыныгы улуу жашоого даярдоо үчүн жашайт. Момун Аллага ишенгендиги үчүн динсиздер пайдаланып жаткан жашоонун пайдалуу нерселеринен эч нерсени жоготпойт, тескерисинче, ал таза жана адал болгондуктан, аларга караганда татыктуу, руху бай жана тынч өмүр өткөрөт. Динсиздер момундун жүрөгүндөгү түбөлүк жашоого ишенүүнүн таттуулугуна жана өзүнүн курулай химиялык элементтердин жыйындысы деп эмес, балким, бүткүл ааламдын Жаратуучусу Алла Тааланын алдында өзгөчө мааниге ээ болгон түбөлүктүү рух (жан) жана акыл ээси деп кадырлай алуу жыргалына эч качан жетише албайт.

Аллага ишенбей коюу менен адам дүйнө кыйынчылыктарынан, оор ооруулардан жана түрдүү коркунучтардан сактанып кала албайт. Момундун мына ушундай оор акыбалдарда таба ала турган сооронуусу, жан дүйнө тынчтыгы жана туруктуулугу себептүү ушундай

бактысыздыктарды бактылуу жашоодой өткөрө алуу мүмкүнчүлүгүнөн бул шордуунун өзүн-өзү ажыратып койгону эле калат.

Исламий философ акын Абул Аъла ал-Маъарий акыретке ишенбеген пикирсиз адамдарга карата мындай деген: «Мен акыретке ишенгендигим үчүн дүйнөдө сага караганда бактысызыраак жашап жатканым жок. Сага караганда жашоонун бардык мүмкүнчүлүктөрүнөн жакшыраак пайдаланып жашап жатканымды көрүп турасың. Сен акыретке ишенбегендигиң үчүн мага караганда бактылуураак болуп калганың да жок. Бул кыска гана өмүрдө ушундай болгон соң, эгер сен айткандай болуп, өлүм менен эле аңгеме бүтүп калса, мен эч нерсеге арман кылбаймын. Окуя мен ишенгендей болуп калса, өлгөнүбүздөн кийин экинчи чын өмүрүбүз башталып калса, оо кургур, сен кандай абалда каласың, убакыт өткөн соң эми эмне кыла аласың?!»

Төлгөчү жана балчы акмактар болсо:

«Тирилбейт адам» деп баштайт сөзүн,

Айттым: «Мага зыянсыз, ушундай болсо,

Мен айткан болсо, эмне кыласың өзүң?»

7. Тагдырга ишенүү. «Тагдыр» өлчөм деген маанини түшүндүрөт. Алла бүткүл жаратылышты анык жана так өлчөм-мыйзамдын негизинде жараткан. Ааламдагы бардык кубулуштар, окуялар Жаратуучу негиздеген мыйзамга, өлчөмгө жараша болот.

Хирург доктор ооруулуунун ичин жарып жатканын көргөн билимсиз адам аны «адам өлтүргүч» деп ойлойт. Бул кыйноонун артындагы жакшылыкты, пайданы түшүнбөйт. Ошондой эле, инсандын башына түшкөн кыйынчылыктар: өлүм, ооруу, ачкачылык, муктаждык ж.б. – булардын бардыгынын артында биз билбеген жакшылыктар жашырылган. Ооруу болбосо, адам ден-соолуктун, бейпилчиликтин кадырын билбейт эле. Алла инсанга акыл жана эрк берип, жамандыкты жакшылык менен, ачтыкты тамактануу менен, оорууну дарылануу менен, кедейликти эмгектенүү менен кайтарууга буйруган. Бардык жакшылык да, жамандык да Алла негиздеген мыйзамдуулук жана өлчөөдөн сыртта болбойт деп ишенүү – ыймандын ажыралгыс бир бөлүгү. Тагдырга ишенген адам кыйынчылыктарда өзүн жоготпойт, Алладан сооп үмүт кылып, жардам жолун издейт, ийгиликтерге мас калбайт. Тагдырга ишенүү момунга туруктуулук, алга умтулуу, тайманбастык жана жүрөгүнө башка жол менен табылгыс ырахаттуу кубанычын арнайт.

Ааламда эч бир иш тартипсиз эмес экен, акылман Башкаруучу баарын тартиптүү кылып башкарып жаткан экен, демек, ыплас, жаман иштер үчүн дагы жакшылык күтүү же кылган жакшы иштеринин бекерге кетишин ойлоп үмүтсүз болуу тагдыр ишенимине карама-каршы экендиги түшүнүктүү болсо керек?!

ТАЗАЛЫК

Пайгамбарыбыз Мухаммад ﷺ: «Дин - тазалык», - деген. Ислам адамдын ички дүйнөсүн адамгерчиликке жат бардык жамандык жана ыпластыктардан тазалоочу теңдешсиз дин болуу менен бирге, ден соолук үчүн тазалыкка да абдан зор маани берет. Анткени, дене таза болмоюнча, көңүл жарык болбойт. Караңгы көңүл жакшылыктарды сезип-туя албайт.

ГУСЛ

Гусл деп – даарат алгандан кийин, башы жана эки желкесинен суу куюп, бүткүл денеге суу жеткирип, ышкалап жуунууну айтат.

Гуслдун парздары үчөө: 1) Оозду чайкоо. 2) Мурунга суу алып, ачыштыра тартып чайкоо. 3) Баштан ылдый суу куюп, андан соң оң желкесинен, анан сол желкесинен куюп, бүткүл денесине суу жеткирип жуунуу.

Гусл кылуу жыныстык байланыштан кийин (аялга да, эркекке да), түшүркөп ойгонгондон кийин, аялдар айыз же нифас канын көрүп, кан токтогондон кийин зарыл болот. Гусл кылуу зарыл болгон адамга намаз жана Куран окуу мүмкүн эмес. Нажасат (заара, заң, арак, кан ж.б.) тийген кийим менен да намаз окууга болбойт. Мындан сырткары, денеге ыпластык жуктурбоо, жыныстык мүчөлөрдөгү түктөрдү жана колтук астындагы түктөрдү тазалоо, тырмактарды өстүрбөй алып жүрүү да мусулман адамдарга мүнөздүү тазалык белгилеринен болуп саналат.

ДААРАТ

Намаз окуу үчүн даараттуу болуу шарт кылынган. Даарат төмөндөгүдөй тартипте алынат:

- Ажатканада нажасат чыккан жерлер кесек менен жана суу менен жууп тазаланат.

- Андан кийин суу чачырабай турган ыңгайлуу жерге отуруп, «Бисмиллахир-рохманир-рохийм» деп, эки кол муунуна чейин үч жолу жуулат.

- Оозго үч жолу суу алынып, тиштер мисвак, же тиш жуугуч щетка, же бармактар менен ышкаланып, таза жуулат.

- Мурунга үч жолу суу алып, кагып, таза жуулат.

- Жүз (бет) үч жолу оң жактан баштап жуулат.

- Биринчи оң, андан кийин сол колдор чыканагы менен бирге үч жолу жуулат.

- Эки алаканга суу алып, кайра төгүп таштап, нымдалган колдор менен баштын төрттөн бирине масх тартылат (сүртүлөт) жана кулактар ышкаланып, андан кийин колдун арты моюндун эки жагына сүртүлөт.

- Биринчи оң, кийин сол буттар кызыл ашыгы менен кошуп үч жолу жуулат.

НАМАЗ

Инсан өзүнө жакшылык кылган камкор, мээримдүү адамга жакшылык менен жооп кайтарууну адамгерчилик деп билет. Ага татыктуу жакшылык кайтаруу колунан келбесе, эч болбогондо, өзүнүн ыраазычылыгын билдиргиси келет. Табыйгаттын сулуулугун көрө ала турган көз, андан кумарлана турган жүрөк, өмүрдү бактылуу жашоого айландыруучу акыл кенчин берген Затка Өзү буйругандай ибадат кылуу менен ыраазычылык билдирүү туура болот. Алланын буйругу болгондугу тарабынан намаз ибадат (сыйынуу) болсо, адамдын турмушундагы таасири тарабынан ал чоң тарбиялык мааниге ээ.

Намаз учурунда дили жана денеси таза болгон момун таазим менен Жаратуучусунун алдында турат. Анын көңүлүн жакшылыктардын Ээсине карата ыраазычылык, Анын кудурет жана маани-мазмунуна карата тан берүү жана дилгирленүү сезимдери ээлеп алат. Куран ага бүткүл ааламдын Жаратуучусу мээримдүү Алланы эстетет: Алла жаза жана сыйлык бериле турган кыямат күндүн Ээси. Сыйынууга жана жардам суроого Алланын Өзү гана татыктуу. Эй улуу Жаратуучум! Өзүң неъмат кылып берген акыйкат жолуңда кадамдарымды бекем кыл. Каарыңа калган жана адашкан адамдардан кыла көрбө!

Ал дагы Алланын китебиндеги төмөндөгүдөй мазмундагы аяттарды окуйт:

«Албетте, бардык инсандардын өмүрү зыян жана кайгыдан турат. Болгону: ыйман келтирген, солих (шариятка ылайык жакшы) иш-амалдарды кылган жана бири-бирин акыйкатка чакырган о.э. ушул акыйкатка чакырууда жолуккан сыноо-тарткылыктарга сабыр кылууга чакырган адамдар гана мындан сырткары».

Алла Таала Куранда: **«Албетте, намаз бузук жана жаман иштерден кайтарат»** - дейт. Бул намаздын таасири эскирбестен туруп экинчи намаздын убактысы кирет жана момундун жүрөгүн андан да жаркыратып тазалайт. Пайгамбар ﷺдын: **«Силердин бириңердин үйүнүн алдынан дарыя агып өтсө, ошол адам дарыяда күндө беш маал жуунса, анда кир калабы?»**, - деген куттуу сөздөрүнүн мазмуну да ушунда. Бардык мүчөлөрүн, жүрөктөрүн күнүнө беш жолудан жууй турган коомду элестетип көрүңүзчү!

Я Аллах! Башка жакшылыктарыңдын ыраазычылыгы үчүн кыла турган ибадатыбыз – намазыбыз. Бул намаз биз үчүн бардык жакшылыктарыңдан ашыкчараак кенч экен. Эми намаз окуй турган кылып койгондугуңдун шүгүрүн, ыраазычылыгын кантип өтөйбүз?!

Эй инсан! Эми өзүң ынсап менен айтчы! Сени баш-аягыңа чейин жакшылыкка көмсө, дагы бактылуу жашоо өткөрүшүң үчүн эң улуу кенчин берсе, аны кабыл алуунду буйруса, сен болсо буга муктаж болуп турсаң да, бирок, аны кабыл албасаң, бактылуулуктан көрө бактысыздыкты,

жакшылыктан көрө жамандыкты абзел көрсөн, Алла каарын келтирүүгө акысы барбы?!

Намаз убактылары

Бир күндө беш маал намаз окулат:

- 1. Багымдат** – 2 ирекет сүннөт, 2 ирекет парз.
- 2. Бешим** – 4 ирекет сүннөт, 4 ирекет парз, 2 ирекет сүннөт.
- 3. Аср (Дигер)** – 4 ирекет парз.
- 4. Шам** – 3 ирекет парз, 2 ирекет сүннөт.
- 5. Куптан** – 4 ирекет парз, 2 ирекет сүннөт, аягында 3 ирекет **Витр-ваажып** намазы бар.

Намаз окуунун тартиби

Багымдат намазы – таң аткандан (күн чыгыш тарап жарыктангандан) баштап, күн чыкканга чейин окулат.

Бешим намазы – күн тикеден оогондон баштап, аср намазынын убактысына чейин окулат.

Аср намазы – күн батышынан 2 саат мурда, башкача айтканда, ар бир нерсенин көлөкөсү өзүнөн эки эсе узун болгондон баштап, күн батканга чейин окулат.

Шам намазы – күн баткандан баштап, батыштан күндүн кызылы тараганга чейин окулат.

Куптан намазы – күндүн кызылы тарагандан кийин, башкача айтканда, күн баткандан болжол менен 1,5 сааттан кийин башталып, багымдат намазынын убактысы киргенге чейин окулушу мүмкүн.

Витр-ваажып намазы – куптан намазынан кийин окулат.

Намаз окууну каалаган адам даарат кылып келгенден кийин жайнамазга (таза жайга) туруп, кыбылага (ыйык Мекке шаарындагы ыйык Каъбага) карап, мисал үчүн, төмөнкүдөй ниет кылат:

Намаз окуунун ниети

Багымдат намазынын эки рекеттүү сүннөтүн кыбылам болгон ыйык Каъба тарапка жүзүмдү буруп өз убагында калыс Алла үчүн окууну ниет кылдым.

Мындан кийин эки колун көтөрүп, колунун баш бармактарынын учтарын кулагынын жумшактарына тийгизип: «Аллооху Акбар», дейт. Андан кийин колдорун кууштуруп байлап, башкача айтканда, оң колу менен сол колунун билегинен кармап, киндигинин астына коюп «Сана» окуйт (Сана – Алланы мактоо).

Сана

Субхаанакаллоохумма ва бихамдика ва табарокасмука ва таъаалаа жаддука ва лаа илааха гойрук.

Мындан соң: «**Аъузу биллаахи минашшайтоонир рожийм, Бисмиллаахир рохмаанир рохийм**» деп, «Фатиха» сүрөсүн окуйт.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢﴾ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَلِكِ يَوْمِ
الْدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٥﴾ أَهْدِنَا الصِّرَاطَ
الْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا
الضَّالِّينَ ﴿٧﴾

ФАТИХА СУРӨСҮ

Алхамду лиллаахи роббил ʔааламийн. Аррохмаанир рохийм. Маалики явмиддийн. Иййаака наʔбуду ва иййаака настаʔийн. Ихдинас сиротол мустакийм. Сиротоллазийна анʔамта ʔалайхим гойрил магзууби ʔалайхим ва зооллийн.

Артынан дагы төмөндөгү сүрөлөрдүн бирин кошуп окуйт.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْعَصْرِ ﴿١﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ ﴿٢﴾ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ﴿٣﴾

АЛ-ʔАСР СУРӨСҮ

Вал-ʔаср. Иннал инсаана лафий хуср. Иллаллазийна аамануу ва ʔамилус соолихаати ва таваасов бил хакки ва таваасов бис собр.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ﴿١﴾ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَحْرِزْ ﴿٢﴾ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ
الْأَبْتَرُ ﴿٣﴾

АЛ-КАВСАР СУРӨСҮ

Иннаа аътойнаакал кавсар. Фасолли лироббика ванхар. Инна шаани'ака хувал абтар.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝

АЛ-ИХЛАС СУРӨСҮ

Кул хуваллооху ахад. Аллоохус сомад. Лам ялид валам юулад. Валам якуллахуу куфуван ахад.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۝ مَلِكِ النَّاسِ ۝ إِلَهِ النَّاسِ ۝ مِنْ شَرِّ
الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ۝ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ۝ مِنَ
الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ۝

АН-НААС СУРӨСҮ

Кул аъуузу бироббин наас. Маликин наас. Илаахин наас. Мин шаррил васваасил хоннаас. Аллазий ювасвису фий судуурин наас. Минал жиннати ваннаас.

Ушул сүрөлөрдүн бирин окугандан соң, «Аллооху Акбар» деп рукуъ кылат (рукуъ – белин ийип, колу менен тизесин кармап туруу, ушул абалда чыканагын жана тизесин бүкпөйт). Башкача атканда, эки тизесинин кармаган абалда, баш менен белди бирдей тегиздикте кылып эңкейет жана 3 жолу «Субхаана роббиял ъазийм» - дейт. Андан кийин «Самиъаллооху лиман хамида, Роббанаа лакал хамд» деп тик турат. Андан соң дагы «Аллооху Акбар» деп сеждеге барат. Сежде – эки бутунун учун тик кылып, жерге тийгизип, бутунун бармактарынын учтарын, тизесин, бешене жана мурдун жерге тийгизүү. Сеждеде бешенесин эки колдун ортосуна коёт. Сеждеде турган абалда үч жолу «Субхаана роббиял аълаа» деп айтат. Андан соң «Аллооху Акбар» деп олтурат. Мындан кийин «Аллооху Акбар» деп экинчи ирет сежде кылат. Экинчи сежде да биринчи сеждедей эле жасалып, үч жолу «Субхаана роббиял аълаа» деп айтат. Экинчи сеждеден кийин кайта тик туруп, колун байлап, Фатиха сүрөсүн окуп, артынан жогоруда жазылган сүрөлөрдүн дагы бирин окуп, рукуъ жана эки жолу сежде кылат. Андан кийин сол бутун жерге жаткызып, үстүнө чөгөлөп отурат.

Оң буту бармактарынын учунда тик турат. Колдун бармактары болсо, тизенин үстүндө турат. Колдун бармактары тизе менен барабар турушу керек. Бул отуруу «**Каъда**» деп аталат. Каъдада отурганда «**Ташаххуд**» окулат.

Ташаххуд

Аттахиййаату лиллаахи вассолаваату ваттоййибаат. Ассалааму ʔалайка аййухан набиййу ва рохматуллоохи ва барокаатух. Ассалааму ʔалайнаа ва ʔалаа ʔибаадиллаахис соолихийн. Ашхаду аллаа илааха иллаллооху ва ашхаду анна Мухаммадан ʔабдуху ва росулух.

Андан соң «**Салават**» окуйт.

Салават

Аллоохумма солли ʔалаа Мухаммадив ва ʔалаа аали Мухаммад. Камаа соллайта ʔалаа Иброхийма ва ʔалаа аали Иброхийм. Иннака хамийдум мажийд. Аллоохумма баарик ʔалаа Мухаммадив ва ʔалаа аали Мухаммад. Камаа баарокта ʔалаа Иброхийма ва ʔалаа аали Иброхийм. Иннака хамийдум мажийд.

Анан төмөнкү дубаны окуйт:

Аллоохумма инний золамту нафсий зулман касийрон фагфирлий магфиротам мин ʔиндика вархамний. Иннака антал Гофуурур Рохийм. Аллоохуммагфир лий ва ливаалидаййа ва лиустоозиййа ва лижамийʔыл муʔминийна вал муʔминаат вал муслимийна вал муслимаат. Роббанаа аатина фиддунйаа хасанатав ва фил аахироти хасанатав ва кинаа азаабан наар.

Аягында биринчи оң ийинге анан сол ийинге карап башты буруп «**Ассалааму ʔалайкум ва рохматуллоохи ва барокаатух**» деп эки жакка бурулганда тең бир жолудан салам берет. Ушуну менен намаз бүтөт.

Багымдаттын кийинки эки ирекет парзы да жана башка эки ирекеттүү сүннөт намаздары да мына ушундай тартипте окулат. Бешимдин 4 ирекеттүү сүннөтүндө, жогоруда айтылгандай 2 ирекеттен кийин каадада олтуруп «Ташаххуд»ду «ва росуллух»ка чейин окуп, салават окулбастан «Аллоху акбар» деп ордунан туруп, дагы жогорудагыдай тартипте 2 ирекет окуйт. Аягында каадага олтуруп, «Ташаххуд», «Салават» жана дуба окуп, салам берип намазын аяктайт.

Ал эми, 4 ирекеттүү парз намаздарында биринчи жогорудагыдай тартипте 2 ирекет окуп, каадага отуруп «ташаххуд»ду «ва росуллух»ка чейин окуп, кайра тик туруп, кийинки 2 ирекетте «фатиха» сүрөсүнүн өзүн окуп, башка сүрө кошпойт.

Шам намазынын парзында 2 ирекетин жогорудагыдай тартипте окуп, 3-ирекетинде «фатиха» сүрөсүн гана окуп, башка сүрө кошпойт.

Куптан намазынан кийин окула турган 3 ирексеттүү Витир намазынын 3-ирекетинде «Фатиха» сүрөсүн окуп, андан кийин дагы бир сүрө кошуп окуп, тик турган абалында кулак кагып «Аллоху акбар» дейт да, анан «кунут» дубасын окуйт.

Кунут дубасы

Аллоохумма иннаа настабийнука ва настагфирука ва ну’мину бика ва натаваккалу ʔалайка ва нусний ʔалайкал хойр. Нашкурука ва лаа накфурук. Ва нахлаʔу ва натруку май яфжурук. Аллоохумма иййаака наʔбуду ва лака нусоллий ва насжуду ва илайка насʔаа ва нахфид. Ва наржуу рохматака ва нахшаа ʔазаабак. Инна ʔазаабака бил куффаари мулхик.

Андан кийин «Аллооху акбар» деп рукьуга барып, башка намаздардай эле эки жолу сежде кылат жана каадада отуруп «ташаххуд» менен «салават»ты окуп салам берип, намазын бүтүрөт.

Бейнамаздык (намаз окубоо) абдан чоң күнөө! Бейнамаз адамдын мусулмандыгына ишенич жок. Анткени, Пайгамбарыбыз Мухаммад ﷺ өз сөзүндө: **«Мусулман менен капырдын ортосундагы айырма – намаз!»**. **«Бир убак намазды үзүрсүз окубаган адам тозок отунда 80 000 жыл азапталат»**, - деген. Беш-алты мүнөттө окуп коюла турган намазды окубастан жалкоолук кылып, мындай азапка дуушар болуудан Кудай сактасын!

ОРОЗО

Ар жылы «Рамазан» айында ушул ай ичи толугу менен орозо тутуу парз! Орозо – бул күндүзү жемек-ичмектен жана жыныстык байланыштан тыйылуу. Орозо адамдын эркин бекемдөөчү, нафсин тыюуну үйрөтүүчү, ач жана муктаждарга карата ток болгон адамдардын жүрөгүндө ырайым жана мээрим ойготуучу зор тарбиялык мааниге ээ. Мындан сырткары, бир жылда бир жолу үйдү ремонт кылгандай, орозо тартипсиз тамактануудан пайда болгон ооруулардан тазалайт жана адамдын денесине дем берет. Ачкачылык менен дарылоонун пайдалуу экенин азыркы медицина илими да далилдеди.

Бирок, ач калуу ооруусун күчөтүп жиберет турган ооруулу адамга орозо тутуу зарыл эмес. Анткени, Алла Куранда: **«Эгер силер сапарда болсоңор же ооруулуу болсоңор, бул учурда орозо тутпай, сапардан кайткандан кийин же ооруудан айыккандан кийин туткула»**, - деген.

Орозо тутуунун ниети

Навайту ан асуума совма шахри рамазоона минал фажри илал магриб. Холисол лиллаахи таʔаала.

Мааниси: субхтан (таң заардан) күн батканга чейин Орозо айынын орозосун тутууну ниет кылдым. Калыс Алла үчүн. Аллаху акбар.

Иптарлык (ооз ачуу) дубасы

Аллоохумма лака сумту ва бика ааманту ва ыалайка таваккалту ва ыалаа ризкика афторту фагфирлий йаа гоффаару маа коддамту ва маа аххорту. Бирохматика йаа архамар роохимийн.

Мааниси: Я Аллахым, ушул орозомду Сен үчүн туттум, Сага ыйман келтирдим жана Сага тобокел кылдым, берген ырыскың менен ооз ачтым. Эй күнөөлөрдү кечирүүчү Зат, менин мурунку жана кийинки күнөөлөрүмдү кечир. Аллаху Акбар.

ЗЕКЕТ

Коңшуңуз, диндеш боордошуңуз ач-муктаж болуп турса, аны каратып коюп тамагыңызды жалгыз өзүңүз жеп отурууга мусулмандык абийириңиз жол бербесе керек. Ыйманыңыз ага боорукердик кылууга, бар нерсеңизди бөлүшүп жешке үндөсө керек. Өзүнүн керектөөсүнөн ашыкча бир жылга чейин сарпталбай, пайдаланылбай келген «нысап»ка (нисаб – өлчөм, даража) жеткен акчага же ошол баадагы соода мүлкүнө о.э. алтын, күмүш, кой, эчки, үй, төөгө ээ болгон адам бай-дөөлөттүү болуп эсептелет. Исламдын адилеттүү мыйзамы менен, жалпы байлыгына зыян жетпей турган кылып анын аз гана бөлүгүн т.а. кырктан бир бөлүгүн **зекет** ниети менен берүүсү – бул ар бир дөөлөттүү, бай болгон мусулмандын үстүндөгү **парз**. Зекет бала-чакалуу муктаж, кедей, карызы көп мусулманга жана илим окуп жаткандарга жана окутуп жаткандарга берилет. Зекет мусулмандардын биримдигин, туугандыгын, теңдигин жана бири-бирине болгон сүйүүнү, урматтоосун бекемдейт. Зекети берилбеген байлык шариятта арам болуп эсептелет.

ХАЖ

Хаж – бул ажылыкка баруу б.а. улуу Мекке шаарындагы ыйык Каъбаны зыярат кылуу жана Мина, Арафат, Муздалифа деп аталган жерлерде туруу.

Хаж – бүткүл дүйнө мусулмандарынын биримдигинин символу. Ар жылы Зулхиджа айында бүткүл жер жүзүндөгү мусулмандардын өкүлдөрү бул ибадат (сыйынуу) үстүндө жолугушат. Жолго мүмкүнчүлүгү болгон, ден соолугу чың, бай-дөөлөттүү мусулманга өмүрүндө бир жолу хаж кылуу парз. Эгер мындай мусулман хаж амалын өтөбөсө, өтө чоң күнөөкөр болот.

АРАМ ИШТЕР

Коомдун тазалыкта, акыйкат жана адилеттүүлүктө жашоосу үчүн Алла көптөгөн иштерди мусулмандар үчүн арам кылды. Андан аз гана мисалдар:

- Өлтүрүлүүгө акылуу болбогон адамды өлтүрүү.

- Арак, пиво, вино сыяктуу мас кылуучу ичимдиктерди ичүү.
- Шарият негизиндеги никесиз жыныстык байланышта болуу.
- Кумарпоздук.
- Уурулук, башка бирөөнүн малын, буюмун, акчасын ыраазычылыгысыз алуу.

- Паракордук жана сүткордук.
- Чочконун этин жеп, андан пайдалануу.

Арам иштерди жасоого адаттанган адам өмүрүндө кордук, барксыздык, шерменделик көрөт. Айыкпас оор дарт сыяктуу балекеттерге дуушар болот жана акырет күнү эң коркунучтуу кыйноолор менен түбөлүк азапталат.

Арам ишти Кудайдан коркуп кылбаган адам сооп табат. Кылган адам абдан чоң күнөөкөр болот. Арамды адал деген адам капыр, ыймансыз болот. Баарыбызды Кудайым арамдан асырасын! Аамийн!!!

АЛТЫ ДИНИЙ КЕЛМЕ

1. Тоййиба келмеси

Лаа илааха иллаллооху, Мухаммадур росууллоох.

Мааниси: Алладан башка сыйынууга ылайык зат жок жана Мухаммад ﷺ Анын элчиси.

2. Шахадат келмеси

Ашхаду аллаа илааха иллаллооху ва ашхаду анна Мухаммадан ъабдухуу ва росуулх.

Мааниси: Күбөлүк беремин, Алладан башка эч бир сыйынууга ылайык зат жок жана күбөлүк беремин, Мухаммад ﷺ Анын пендеси жана элчиси.

3. Тавхид келмеси

Ашхаду аллаа илааха иллаллооху вахдахуу лаа шарийка лахуу лахул мулку ва лахул хамд. Юхийй ва юмийту вахува хаййул лаа ямуут. Биядихил хойру ва хува ъалаа кулли шай'ин кодийр.

Мааниси: Күбөлүк беремин, Алладан башка эч бир Кудай жок. Ал жалгыз. Жаратууга жана сыйынууга татыктуулукта шериги жок. Падышалык жана мүлк Өзүнө гана таандык. Мактоолор Анын Өзүнө гана жарашат. Тирилтет жана өлтүрөт, өлбөйт жана бардык жакшылык Анын колунда жана Ал бардык ишке кудуреттүү.

4. Радди куфр келмеси

Аллоохумма инний аъузузу бика мин ан ушрика бика шай'ав ва ана аълам. Ва астагфирука лимаа лаа аълам. Иннаака анта ъаллаамул гуйуб.

Мааниси: Я Аллахым! Сага башка бирөөнү сыйынууда «кудай» деп коюудан (т.а. шерик кылып коюудан) Өзүң сакта жана билбей кылып койгон күнөөлөрүмдү кечирешиңди суранамын. Албетте, Сен сезилбеген кайып иштерди да билүүчүсүң.

5. Истигфар келмеси

Астагфирулоох, астагфирулоох, астагфирулооха таъаалаа, мин кулли занбин азнабтуху ʔамдан ав хотоʔан, сиррон ав ʔалааниятан, согийротан ав кабийротан ва атуубу илайхи миназ-замбиллазий аъламу ва миназ-занбиллазий лаа аълам. Иннака анта ʔаллаамул гуйууб.

Мааниси: Я Аллахым! Билип-билбей, ачык же жашыруун кылган, чоң-жана кичине күнөөлөрүмдү кечиришинди суранамын. Өзүмө белгилүү же белгисиз болгон айып-күнөөлөрүмдөн Сенин Өзүңө тооба кылып, Сен жакка кайтамын. Сен көздөн жашыруун сырларды да билүүчү Затсың.

6. Тамжид келмеси

Субхааналлоохи валхамду лиллаахи ва лаа илааха иллаллооху валлооху акбар. Лаа хавла ва лаа куввата иллаа биллахил ʔалийийил ʔазийм. Маа шааʔаллооху каана ва маа лам яшаʔ лам якун.

Мааниси: Алла кемчиликтерден таза Зат. Бардык мактоолор Аллага гана таандык. Андан башка кудай жок жана Алла эң улуу Зат. Жогору даражалуу. Улуу Алладан башка мезгилге жана күч-кудуретке ээлик кылуучу эч бир зат жок. Алла эмнени кааласа болот, эмнени каалабаса болбойт.

ЫЙМАН КЕЛМЕЛЕРИ

Ийман мужмал

Ааманту биллаахи камаа хува биасмааʔихии ва сифаатихии ва кобилту жамийʔа ахкаамихии ва аркааних.

Мааниси: Алланы ысымдары жана сыпаттары менен тааныдым жана бардык буйрук жана өкүмдөрүн кабыл алдым.

Ийман муфассал

Ааманту биллаахи ва малааʔикатихии ва кутубихии ва русулихии вал явмил аахири вал кодари хойрихии ва шаррихии миналлоохи таъаалаа.

Мааниси: Аллага, Анын Периштелерине, Китептерине, Пайгамбарларына, Кыямат күнүнө, Тагдырга – жакшылык да, жамандык да Алла Таала тарабынан болушуна жана өлгөндөн кийин кайра тирилүүгө ишендим.

АЗАН

Азан – мусулмандарды ибадатка чакыруучу Кудайдын чакырыгы. Ал төмөнкүдөй тартипте айтылат:

- 1. Аллооху акбар!** (Алла улуу) 4 жолу
- 2. Ашхаду аллаа илааха иллаллоох** ( ) 2 жолу
- 3. Ашхаду анна Мухаммадар росуулулоох** ( ) 2 жолу

4. Хайя ʔалас солаах! (Намазга келгиле) 2 жолу

5. Хайя ʔалал фалаах! (Нажат-кутулууга келгиле) 2 жолу

6. Аллооху акбар! 2 жолу

7. Лаа илааха иллаллоох (Алладан башка кудай жок) 1 жолу

Багымдат намазына чакырууда «Хайя ʔалал фалаах» дегенден кийин 2 жолу «**Ассолаату хойрум минан навм**» (Намаз уйкудан көрө жакшыраак) деп кошуп айтылат.

Азан дубасы

Аллоохумма робба хаазихид даʔватит таа'аммати вассолаатил коо'има. Аати Мухаммадданил васийлата вал фазийла. Ваддарожатал ʔаалиятар рофийʔах. Вабʔасху макоомам Махмууданиллазий ваʔадта. Варзукнаа шафааʔатахуу явмал кийаама. Иннака лаа тухлифул мийʔаад.

ТАКБИР

Ар бир парз намазынын алдынан такбир (коомат) айтылат. Такбирдин да азандан айырмасы жок. Бирок, ал азандан бир аз тезирээк айтылат. Анан дагы, «Хайя ʔалал фалаах»тан кийин эки жолу «**Код кооматис солах**» (Намаз башталып калды) деп айтылат.

ЖАНАЗА НАМАЗЫ

Оболу төмөндөгүдөй ниет кылынат:

«Төрт такбирлүү жаназа намазын окууну ниет кылдым. Аллага санамактоолор болсун, Мустафаа ﷺ га салават жана саламдар болсун. Сообун ушул маййитке (бейитке) багыштадым. Кыбылам болгон ыйык Каʔбага жүздөндүм жана алдымда турган имамга ээрчидим. Калыс Алла үчүн».

Андан соң, «Аллооху акбар» деп баш бармагын кулагынын жумшагына тийгизет. Кол байлап «сана» окуйт. Андан кийин колун көтөрбөй «Аллооху акбар» деп, «салават» окуйт. Андан кийин «Аллооху акбар» деп жаназа дубасын окуйт.

Жаназа дубасы

Аллоохуммагфир лихаййинаа ва маййитинаа ва шаахидинаа ва гоо'ибинаа ва согийринаа ва кабийринаа ва закаринаа ва унсаанаа. Аллоохумма ман ахьяйтахуу миннаа фа'ахйихии ʔалал Ислаам. Ва ман таваффайтахуу миннаа фатаваффахуу ʔалал иймаан. Аллоохумма ин каана хаазал маййиту мухсинан фазид фий ихсаанихи. Ва ин каана мусий'ан фатажавваз ʔанху. Би рохматика йаа архамар рохимийн.

Эгерде маркум балагатка (эрезеге) жетпеген уул бала болсо:

Аллохуммажʔалху ланаа фаротан важʔалху ланаа зухрон важʔалху ланаа шафийʔан ва мушаффиʔа – деген дубаны окуйт.

Эгер балагатка жете элек кыз болсо: **Аллоохумажълхаа ланаа фаротан ва важълхаа ланаа зухрон важълхаа ланаа шафийъатан ва мушаффаъатан** – деген дубаны окуйт. Мындан соң, **«Аллооху акбар»** деп, эки тарапка салам берип намаздан чыгат.

АЙТ НАМАЗЫ

Айт намазын окуу үчүн биринчи төмөнкүдөй ниет кылат:

«Эки ирекеттүү фитир (же Курман) айт намазынын важып болгон бардык такбирлери менен ушул убакта окууну ниет кылдым. Кыбылам болгон ыйык Каъбага жүзүмдү бурдум. Астымда турган имамга ээрчидим. Калыс Алла үчүн».

Андан кийин эки бармагын кулагынын жумшагына тийгизип **«Аллооху акбар»** деп такбир айтат. Андан кийин колдорун байлап, куушуруп «сана» окуйт. Андан соң колун үч жолу көтөрүп, бармак учтарын кулагынын жумшактарына тийгизип, **«Аллооху акбар»** деп такбир айтат. Үч такбирден кийин колдорун байлап, «Фатиха» сүрөсүн жана ага башка бир сүрөнү кошуп окуйт. Кийин **«Аллооху акбар»** деп рукуъ, сежде кылып, экинчи ирекетке турат. Экинчи ирекетте алгач «Фатиха» сүрөсүн, анан дагы бир сүрөнү окуйт. Андан кийин үч жолу колун көтөрүп, жогорудагыдай **«Аллооху акбар»** дейт жана төртүнчү такбирде рукуъга барат. Андан соң башка намаздардай эле эки сежде, каада жана салам менен намазын аяктайт.

ТАКБИР ТАШРИК

Курман айтта арапа күнүнүн багымдат намазынан баштап, Курман айттын төртүнчү күнүнүн аср намазына чейин жамаат менен окулган парз намаздарынан кийин бийик үн менен **«Такбир ташрик»** айтылат. Айт намазын өтөө үчүн мечитке келе жаткан жолдо да мусулмандар бири-бири менен учурашканда бийик үн менен такбир ташрик айтышат:

«Аллооху акбар, Аллооху акбар, лаа илааха иллаллооху валлооху акбар, Аллооху акбар ва лиллаахил хамд».

ТАРОВИХ НАМАЗЫ

Рамазан айында куптан намазынан кийин, витир намазынан мурун (кийин окуса да болот) 20 ирекеттүү **«тарових»** намазы окулат. Тарових намазы сүннөт намаздарынан. Тарових намазы эки ирекеттен же төрт ирекеттен окулат. Ар бир төрт ирекеттен кийин бир адам бийик үн менен үч жолу кайталап **тарових тасбехин** окуйт. Тарових тасбехи ар түрдүү болот. Алардын бири төмөндөгүчө:

Субхаана зил мулки вал малакуут. Субхаана зил ъиззати вал ъазомати вал кудроти вал кибрийаа'и вал жабаруут. Субхаанал маликил хаййиллазий лаа янааму валаа ямуут. Суббуухун куддуусур роббунаа ва роббул малаа'икати варруух. Лаа илааха

иллаллооху настагфируллоох. Нас'алукал жанната ва наъузуу бика минан наар.

Тарових намазынын алгачкы он ирекетинде «Фатиха»дан кийин окулган төмөнкү он сүрөнү кийинки он ирекетте да кайталап окуса болот:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ﴿١﴾ أَلَمْ تَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضَلِيلٍ ﴿٢﴾ وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ﴿٣﴾ تَرْمِيهِم بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ ﴿٤﴾ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّأْكُولٍ ﴿٥﴾

ФИЙЛ СҮРӨСҮ

Алам таро кайфа фаъала Роббука биасхаабил фийл. Алам яжъал кайдахум фий тазлийл. Ва арсала ъалайхим тойрон абаабийл. Тармийхим бихижааротим мин сижжийл. Фажаъалахум каъсфим ма'кул.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَا يَلْفُ فُرَيْشٍ ﴿١﴾ إِيْلَفِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ ﴿٢﴾ فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ﴿٣﴾ الَّذِي أَطْعَمَهُم مِّن جُوعٍ وَآمَنَهُم مِّنْ خَوْفٍ ﴿٤﴾

КУРОЙШ СҮРӨСҮ

Ли ийлаафи куройш. Ийлаафихим рихлаташ шитааа'и вас сойф. Фал яъбудуу Робба хаазал байтиллазий атъамахум мин жууив ва ааманахум мин ховф.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالْإِيمَانِ ﴿١﴾ فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ ﴿٢﴾ وَلَا يَحْضُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ ﴿٣﴾ فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ﴿٤﴾ الَّذِينَ هُمْ

عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ﴿٥﴾ الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ﴿٦﴾ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ

﴿٧﴾

АЛ-МАНЪУУН СУРӨСҮ

Аро'айталлазий юказзибу биддийн. Фазааликаллазий ядъуул ятийм. Валаа яхуззу ъалаа тоѡамил мискийн. Фавайлул лил мусоллийналлазийна хум ѡан солаатихим саахуун. Аллазийна хум юрооо'ууна ва ямнаѡунал мааѡуун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ﴿١﴾ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَخَّرِ ﴿٢﴾ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ

الْأَبْتَرُ ﴿٣﴾

АЛ-КАВСАР СУРӨСҮ

Иннаа аѡтойнаакал кавсар. Фасолли лироббика ванхар. Инна шаани'ака хувал абтар.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ يَتَّيِبُوا الْكُفْرُونَ ﴿١﴾ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾ وَلَا أَنْتُمْ

عَبِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٣﴾ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ ﴿٤﴾ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا

أَعْبُدُ ﴿٥﴾ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ﴿٦﴾

АЛ-КААФИРУУН СУРӨСҮ

Кул йаа аййухал каафируун. Ла аѡбуду маа таѡбудуун. Ва лаа антум ѡаабидууна маа аѡбуд. Ва лаа ана ѡаабидум маа ѡабадтум. Ва лаа антум ѡаабидууна маа ѡабуд. Лакум дийнукум ва лийадийн.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ﴿١﴾ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا ﴿٢﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾

АН-НАСР СУРҶУ

Изаа жааа'а насруллоохи вал фатх. Ва ро'айтан нааса ядхулууна фий дийниллаахи афваажаа. Фасаббих бихамди роббика вастагфирх. Иннаху каана тавваабаа.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ﴿١﴾ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ﴿٢﴾ سَيَصِلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ﴿٣﴾ وَأَمْرَاتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ﴿٤﴾ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ﴿٥﴾

АЛ-МАСАД СУРҶУ

Таббат ядаа абий лахабив ватабб. Маа агнаа ʻанху маалухуу вамаа касаб. Саяслаа наарон заата лахаб. Вамро'атухуу хаммаалатал хатоб. Фий жийдихаа хаблум мим масад.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ اللَّهُ الصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾

АЛ-ИХЛАС СУРҶУ

Кул хуваллооху ахад. Аллоохус сомад. Лам ялид валам юулад. Валам якуллахуу куфуван ахад.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴿١﴾ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ﴿٣﴾ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ﴿٤﴾ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾

АЛ-ФАЛАК СУРҶУ

Кул аъузу бироббил фалак. Мин шарри маа холак. Вамин шарри гооסיкин изаа вакоб. Вамин шаррин наффаасаати фил уькод. Вамин шарри хаасидин изаа хасад.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴿١﴾ مَلِكِ النَّاسِ ﴿٢﴾ إِلَهِ النَّاسِ ﴿٣﴾ مِنْ شَرِّ
الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ﴿٤﴾ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ﴿٥﴾ مِنَ
الْجَنَّةِ وَالنَّاسِ ﴿٦﴾

АН-НААС СУРӨСҮ

Кул аъузу бироббин наас. Маликин наас. Илаахин наас. Мин шаррил васваасил хоннаас. Аллазий ювасвису фий судуурин наас. Минал жиннати ваннаас.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ۚ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ ۚ لَهُ مَا فِي
السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ ۗ يَعْلَمُ مَا
بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ ۗ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ ۗ
وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ ۗ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا ۗ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

АЯТ АЛ-КУРСИЙ

Бисмиллаахир рохмаанир рохийм

Аллооху лаа илааха иллаа хуу. Ал хайюл койюум. Лаа та'хузухуу синатув ва лаа навм. Лахуу маа фис самааваати ва маа фил арз. Ман заллазий яшфаъу ындахуу иллаа би'изних.

Яъламу маа байна айдийхим ва маа холфахум ва лаа юхийтууна бишай'им мин ъилмихии иллаа бимаа шаа'а васиъа курсийюхус самаавати вал арз. Ва лаа яъуудухуу хифзухумаа ва хувал ъалийюул ъазийм.

НАМАЗДАН КИЙИН ОКУЛУУЧУ ЗИКИРЛЕР

Ар бир намаздан кийин «Аят-ал-Курсий» окулат. Андан соң, «Субхааналлоох» 33 жолу, «Алхамду лиллаах» 33 жолу, «Аллооху акбар» 33 жолудан окулат. Андан соң «Лаа илааха иллаллооху вахдаху лаа шарийка лах. Лахул мулку ва лахул хамд ва хува ъалаа кулли шай'ин кодийр» деп окулат. Анан колдорун кетөрүп, Алла Тааладан көңүлдөгү тилектерин сурап дуба кылат.

40 ПАРЗ

Ар бир мусулмандын үстүнө Алла Таала тарабынан жүктөлгөн мажбур тапшырма шарият тилинде **«парз»** деп аталат. Айрым Ислам китептеринде негизги парздардан 40 парзга атайын басым жасалган.

Ислам дини беш парздын үстүнө курулган. Бул парздар «Ислам дининин негиздери» делет. Алар: **ыйман, намаз, зекет, орозо, хаж.**

- **Ыйманда** жети парз бар: Аллага, периштелерге, китептерге, пайгамбарларга, кыямат күнүнө, кайра тирилүүгө жана тагдырга ишенүү.

- **Намазда** 12 парз бар, анын алтоосу намаздын сыртында болуп, алар *намаздын шарттары* деп аталат: даарат, таза суу, таза орун, таза кийим, намаздын убактысы, кыбылага карап окуу жана ниет. Алтоосу намаздын ичинде, алар *намаздын негиздери* деп аталат: «Аллооху акбар» такбири (такбири тахрийма) менен намазды баштоо. Кыям (тик туруу). Кыраат (Фатиха сүрөсүн жана ага кошуп бир сүрө окуу). Рукуъ (ийилүү). Сежде (маңдайды тийгизүү). Каада (ташахудду окуп бүткөнчө отуруу).

- **Илим** окуу ар бир мусулмандын үстүндөгү эң зарыл парз. Ар бир мусулман этикатта (ишеним илиминде) Аллага жана Анын пайгамбарына болгон ишенимин сырткы, жат таасирлерден сактай ала турган даражада маалыматка ээ болушу керек. Диний ишенимге этикат илиминен насипсиз калуу гана зыян жеткизет.

- **Фикх** (ибадат жана укук) илиминен ибадаттарды туура өтөө жана өзүнүн Алла алдындагы, коом алдындагы, үй-бүлө жана досторунун ортосундагы укук жана милдетин аныктап алуу үчүн жетишерлик маалыматка ээ болуу парз.

Ислам дининин мүчөсү мусулман адам Алла Куранда сапаттаган бийик кулк-мүнөздүн ээси болушу үчүн диний кулк-мүнөз илиминен да жетиштүү өлчөмдө кабардар болушу керек. Бул илимдерди үйрөнүү ким болбосун «мусулманмын» деген ар бир эркек жана аялга, намаз жана башка ибадаттардай эле, эң зарыл парздардан болуп эсептелет. Б.а.

ибадаттардын эң зарылы илим окуу. Илим окуунун даражасы ушунчалык деп кой, илимге ээ болуу ар бир мусулман аял-эркектин үстүнө жүктөлгөн мажбур милдет болгондуктан, ал «парз айн» (ар бир мусулмандын жеке өзү аткарышы парз болгон амал) болуп эсептелет. Диний жана дүйнө билимдеринин бардыгына толук ээ болуу жалпы мусулмандардын үстүндөгү «парзы кифая» болуп эсептелет. Парзы кифая дегени – элдин арасынан диний жана дүйнө илимдери боюнча жетишерлик даражада окумуштуулар жетишип чыгышы керек, бул жалпы мусулмандарга парз. Эгер турмуш тармактарынын кайсы биринде маселе чечимсиз калса, анда, элдин диний, социалдык жана экономикалык турмушунда пайда болгон кыйынчылык үчүн жалпы мусулмандар Алла алдында жоопкер болот. Демек, парзы айн болгон диний маалыматтарды өздөштүргөндөн кийин, элдин турмушун жеңилдетүү, жалпы элге пайда келтирүү үчүн, Алланын буйругу жана диний ибадат экендигин назарда туткан абалда физика, математика, химия, медицина ж.б. илимдерди үйрөнүүгө, өнүктүрүүгө элдин уул-кыздары, элдин перзенттери өмүрлөрүн арноолору зарыл. О.э. эл мусулмандардын арасында жогорку деңгээлде диний билимдерди толук ээлеген, тафсир (ыйык Курандын түшүндүрмөсү), хадис (Азирети Пайгамбарыбыздын мубарак сөздөрү), фикх (ибадат жана укук), тарых илимдеринде изилдөөлөрдү жүргүзүүчү окумуштуу-аалымдар болушу зарыл.

- **Амри маъруф.** Мусулмандар бири-бирин туура жолго, жакшылыкка жана көркөм кулк-мүнөздүү болууга чакыруусу да Алла тарабынан парз кылынган. Анткени, достук ак ниет менен кылынган насаат, баарынан да иш жүзүндө өзү өрнөк болуп, башкаларды тарбиялоо өтө чоң таасирге ээ. Адамдын өз үй-бүлөсүн, перзенттерин диний ишеним, адалдык жана таза кулк-мүнөздө тарбиялоосу да амри маъруф катары парзы айн болуп эсептелет. Бала тарбиясы эч бир суук кандуулук менен карала турган нерсе эмес. Мындай абалда ата өмүр бою баласынын артынан азап, өкүнүч, кыйынчылык жана сарсанаада өтсө, акыретте бир инсандын ички дүйнөсүнүн кыйрашына себеп болгондугу үчүн, коркунучтуу тозок отунда азапталат. Бала тарбиясына кайдыгер кароонун оор кырсыктарга себеп болуусу, рулдагы айдоочунун секунд ичиндеги уйкусуна окшойт. Ата баласынын тарбиясында рулдагы айдоочудай сергек болушу керек!

- **Нахий мункар** – башкаларды туура эмес иштерден кайтаруу. Алла ар бир иштерде мусулмандардан тууралыкты жана тазалыкты талап кылуу менен бирге, башка момун боордошторунан да ошону талап кылууну буюрат. Анткени, кылмыш бир эле адамдын маселеси эмес, ал коомдук маселе. Адамдар бири-бирин уурулук, кыянат, паракордук, кумарпоздук, бузукулук, араккечтик жана безериликке окшогон чоң күнөөлөрдөн келишпестик менен кайтарышпаса, кылмыш коомдук маселеге айланат жана анын астында ар бир адам жабырланып барат.

«Ар кимдин күнөөсү өзүнө» деген түшүнүк Исламга жат. Ошондуктан, Алла мусулмандардын бири-бирин туура жолго чакырууларын жана адамгерчиликке туура келбеген жамандыктардан кайтарууларын ар биринин үстүндө намаз жана башка ибадаттардай эле парз кылган.

Эркек киши үй-бүлөсүн, чарбасын башкаруу үчүн **адал эмгек кылуусу парз**. Алла ыйык Куранда ар бир мусулманды башкалардын үстүнө жүк болбостон, өзүнүн ырыскысы үчүн адал эмгек, адал кесип кылууга буюрат.

- тамактанууда эки нерсе парз.

а) Тамакты адал жол менен табуу. Уурулук, эки жүздүүлүк, паракордук, сүткордук, кумар жана арак сатуу менен табылган байлык арам болуп саналат.

б) Шариятта адал деп белгиленген нерселер менен тамактануу. Чочко, ит сыяктуу таза эмес айбандардын эттери арам.

- **Гуслда үч парз бар:**

1. Оозго суу алып, тамакты чайкоо.
2. Мурунга суу алып чайкоо.
3. Дененин бардык жерлерине суу жеткирүү.

- **Дааратта 4 парз бар:**

1. Жүзүн жууп-тазалоо.
2. Эки колду чыканагы менен кошуп жууп тазалоо.
3. Башына масх тартуу.
4. Бутун кызыл ашыгы менен кошуп жууп тазалоо.

- **Таямумда 4 парз бар:**

1. Ниет кылуу.
2. Таза топурак табуу.
3. Эки колду топуракка уруп, жүзүнө сүртүү.
4. Дагы бир жолу колун топуракка уруп, чыканагы менен кошуп эки колуна сүртүү.

Суу жок жерлерде, суу менен даарат алуу ден соолукка зыян болгон учурларда гусл менен даараттын ордуна таямум кылынат.

